

Motion till riksdagen 2010/11:So399

av Ulf Nilsson och Christer Winbäck (FP)

Prioriteringsprinciper inom socialtjänsten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordningen av Hälso- och sjukvårdens principer för prioriteringar av arbetet med propositionen *Värdigt liv i äldreomsorgen*.

Motivering

För femton år sedan presenterade Prioriteringsutredningen sitt slutbetänkande "Vårdens svåra val" (SOU 1995:5) med förslag om införandet av en "etisk plattform" bestående av tre generella principer: människovärdesprincipen, behovs- och solidaritetsprincipen och kostnadseffektivitetsprincipen i hälso- och sjukvården. Förslaget mottogs positivt och 1996 beslöt riksdagen (1996/97:60) om riktlinjer för prioriteringar i hälso- och sjukvården, och en allmän prioriteringsregel infördes i 2 § hälso- och sjukvårdslagen. Den uttrycks som att den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ha företräde till vården. Lagen ger också alla medborgare rätten till en första bedömning, varefter den enskildes behov av hälso- och sjukvård kan bedömas om det inte är uppenbart obehövt.

Därefter har riksdagens beslut om prioriteringar följts upp vid flera tillfällen av olika instanser. År 2005 fick Socialstyrelsen uppdraget att kartlägga prioriteringsarbetet i landsting och kommuner. Uppdraget lämnades vidare till Prioriteringscentrum, vilket resulterade i rapporten *Vårdens alltför svåra val?*, 2007. Det ledde till att Socialstyrelsen med rapporten som underlag föreslog regeringen en genomgripande översyn och omarbetning av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården. Förslaget blev föremål för omfattande debatt därför att det gav tyngd åt kostnadseffektivitetsprincipen och ansvarsprincipen och mindre vikt åt eventuella värdeförskjutningar och konsekvenserna av en reviderad etisk plattform för hälso- och sjukvården som

Fel! Okänt namn på

helhet. Slutsatsen blev så som Statens medicinsk-etiska råd uttryckte det, nämligen att nuvarande värdegrund för prioriteringsbeslut bör fortsätta gälla och resurser bör läggas på att aktivera plattformen. Detta kräver samverkan inom och mellan olika nivåer såväl nationellt som kommunalt och på landstingsnivå. Det är särskilt viktigt att kommunerna engageras eftersom de har ett hälso- och sjukvårdsansvar som de delar med landstingen för främst äldre multisjuka och funktionsnedsatta personer med både medicinska och sociala behov. Kommunerna har alltså att följa hälso- och sjukvårdslagen, men den lagstiftning som huvudsakligen styr kommunernas handlande är socialtjänstlagen. Här finns ingenting om etiska principer för prioritering mellan olika omsorgstagares behov.

Våren 2010 tog riksdagen beslut om prop. 2009/10:116 Värddigt liv i äldreomsorgen och därmed införandet av en bestämmelse i socialtjänstlagen (SoL) om en nationell värdegrund för äldreomsorgen. Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Det är Socialstyrelsen som ska stödja utvecklingen av en utbildning i värdegrundsarbete för bland annat arbetsledare inom kommunal och enskild äldreomsorg för kommunala biståndshandläggare.

Värdegrundsarbetet har nära koppling till tillämpningen av prioriteringarna enligt hälso- och sjukvårdslagen men kompliceras av att kommunerna genom övrig lagstiftning i socialtjänstlagen och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade har flera prioriteringsordningar att följa och att oklarheter finns om vilka behov, de sociala eller hälso- och sjukvårdsbehoven, som i första hand bör lyftas fram. Särskilt problematiskt är det i fråga om prioritering av de grupper med komplexa och sammansatta vårdbehov för vilka landsting och kommun har ett gemensamt ansvar.

Arbetet med att konkretisera riksdagens beslut om en värdegrund i äldreomsorgen bör därför beakta den värdegrund som hälso- och sjukvården genom prioriteringsprinciperna i hälso- och sjukvårdslagen har att följa.

Stockholm den 15 oktober 2010

Ulf Nilsson (FP)

Christer Winbäck (FP)